

רשת הלכה

יצא לאור ע"י בית ההוראה
"שערי הוראה"
נערך ע"י הרב יוסף
אייזנשטיין שליט"א מרבני
בית ההוראה מו"צ ומח"ס
דעת הלכה וש"ע השל"ה
לפי סדר דף היומי בהלכה

"קו הרבנים" מענה 24 שעות ביממה: 0732-122-122

גליון 62 חיי שרה

נורה במקרה, פתיחת מקרה, נייעור נר דולק, כיסוי נר, כבוי נר בשביל חולה או סכנה, טלטול נר שכבה, שלהבת, פנס ומנורה חשמלית, מכשירי חשמל, מוקצה מחמת מיאוס, דילג בתפילה ההוספות של שבת

סימן רעז ס"ב

שמך, כי אינו מתכוין מותר על ידי גוי אף בפסיק רישא. ואם אין אינו יהודי מזומן יעשה על ידי קטן. (שו"ע ס"ג, מ"ב ס"ק טו).

הניח מדעת נעשה בסיס לאיסור יא. אם הניחו על הטבלא מדעת אסור לנערה שהטבלא היא בסיס לדבר האסור. ונחלקו אם מדעת צריך שיניחו על דעת שיהא שם כל השבת או אפילו רק בכניסתו. (שו"ע ס"ג, מ"ב ס"ק יח).

נרות שמדליקים על השולחן יב. נרות שמדליקים על השולחן ודעתו ליטלם מחר על ידי נכרי למקילים אין השולחן והמפה בסיס לאיסור. ואם נפל נר על השולחן ואין גוי או קטן מזומן לפניו מנערם בעצמו כי במקום פסידא סומכים על המקילים שאינו בסיס. (מ"ב ס"ק יח).

יש על השולחן ככרות יג. אם היה מונח על השולחן בבין השמשות גם ככרות ושאר דברים שצריך לשבת וחשובים יותר משלהבת הנר הדולקת הרי זה בסיס לאיסור והיתר וההיתר חשוב יותר נעשה בסיס להיתר ומותר לנער. (מ"ב ס"ק יח).

אם אי אפשר בנייעור יד. אם אי אפשר לנערו כאן, כי יפסיד איזה דבר על ידי הפלת הנר כאן מותר לטלטל השולחן למקום אחר וינערו שם. ואם צריך למקום שהשולחן עומד להושיב שם רשאי לטלטל השולחן אף כשהנרות דולקות כי לא נעשה בסיס, ונכון להניח ככר הצריך לשבת קודם הדלקת נרות כדי שיוכל לטלטל השולחן, ואם הנר של שמן יטלטל בנחת שלא יקרב או ירחק השמן מהפתילה. ואחר שכבו הנרות אין לטלטל השולחן כי יכול לנער כשאין הפסד בנייעור. (מ"ב ס"ק יח).

נגיעה במוקצה

טו. מותר ליגע בטבלא שהיא בסיס הואיל ואינו

דלת כנגד המדורה

ו. אסור לפתוח הדלת כנגד מדורה שקרובה לדלת, כי הרוח המנשבת מבעיר המדורה יותר ופסיק רישא, אף שיש שם רק רוח מצויה שאינו מבעיר יותר גזרו אטו שאינה מצויה. ואם אין שם רוח מותר. ואם בדפיקת הדלת עושה רוח מצויה אסור. ואם היה פתוח מותר לסגרו ואין בו משום מכבה, כי רק עוצר הרוח שהיה מבעירה ואם תכבה תכבה. (שו"ע ס"ב, מ"ב ס"ק י"א).

נורה במקרה

ז. מקרה שיש בו נורה הנדלקת בפתיחתו אסור לפותחו ולסגרו בשבת, כי אף שאין מתכוין להדלקה וכיבוי הרי זה פסיק רישא. (אג"מ או"ח ח"ב סח), וי"א שנחשב כהדלקה וכיבוי בידיים ומתכוין כי כך הדרך להדליק הנורה ולכבותו. (הגרש"ז אורבך בש"כ פ"י הע"מה).

פתיחת מקרה

ח. מקרה שאין הנורה נדלקת, יש אוסרים לפותחו, כי פועל על ידי טרמוסטט, (חזו"א בחוט שני ח"א ק"ו החשמל עמ' קצט). ויש מתירים לפתחו רק כשמנוע פועל. (אג"מ או"ח ח"ב סח, מנח"י ח"ב טו). ויש מתירים לפותחו אף כשאין המנוע פועל. (מנחת שלמה) אמנם כיון שכיום יש שינויים בין הדגמים ויש עוד חששות יש לברר היטב סדר פעולתו.

נייעור טבלא מנר דולק

ט. שכח נר על הטבלא או השולחן מבעוד יום שלא מדעת, או אף אם הניחו בכונה על דעת לסלקו קודם שבת ושכח, מנערם כשצריך להם ונופל הנר אף כשדולק ולא יכוין לכבותו, וינער בנחת שלא יהא פסיק רישא בכיבוי. ובנר שעוה או שנגמר השמן, כי אם יש שמן הריהו מבעיר כשמקרבו לפתילה. (שו"ע ס"ג, מ"ב ס"ק יב-יד).

ע"י גוי או קטן

י. טוב לנער על ידי אינו יהודי ואז מותר אף בשל

מטלטלה, ומותר ליגע **במנורה קבועה** שהנרות דולקות עליו ובלבד שלא ינענע. ואם היא תלויה אסור ליגע אף כשכבו הנרות כי בקל ינענע. (שו"ע ס"ג, מ"ב ס"ק יט).

נר על גבי אילן

טז. מותר להניח **נר של שבת** מבעוד יום על גבי אילן, ואין לחוש שכשיכבה יטלנו משם ונמצא משתמש באילן, כי נר שהדליקו בו בשבת **אסור לטלטלו** אף אחר שכבה. אבל אין מניחין **נר של יום טוב** על גבי אילן כי כשיכבה יטלנו ויניחנו ומשתמש

באילן. (שו"ע ס"ד, מ"ב ס"ק כ כא).

לכסות הנר

יז. מותר לכפות **קערה של חרס** על גבי הנר בשבת כדי שלא יאחוז **האור בקורה**, או **שקשה לעיניו** אורו של נר או ענין אחר, ובלבד שיניח **מעט אויר** בין כלי לנר שלא יכבה הנר. כי כלי ניטל אף לצורך **קורה שאין ניטלת** בשבת. אבל לא יכסה **בשל מתכות** כי המחממו חייב משום מבעיר ומותר רק בסכנת נפשות. (שו"ע ס"ה, מ"ב ס"ק כב-כד).

סימן רעח

שיכול לכבות הנר בשביל חולה

סק"ג. ואם הרופא אומר שאם לא ישן יתגבר עליו החולי ואפשר **שיבוא לסכנה** מותר. (ביה"ל ד"ה בשביל). ויש מתירים לכבות בשינוי לכל חולה שאין בו סכנה. (הגר"ח"פ שיינברג בחידושי בתרא).

כיבוי מלאכה שאין צריכה לגופה

ה. כיבוי הצריך לגופו הוא רק **במכבה עצים לעשות פחמים** שצריך לגוף המלאכה כי אי אפשר לעשות פחמים אם לא יכבה, וכן מכבה פתילה **להבהבה** שיאחז האור יפה כשיחזור וידליקנה. אבל כיבוי שאין צריכה לגופה הוא **כשאין צריך לתכלית המלאכה** הכיבוי עצמו, רק מכבה מפני איזה ענין כדי שישן חולה, או שחס על השמן שלא ידלק כולו עכשיו, או שחס על הנר של חרס שלא יתקלקל מחוזק ההדלקה, או שמכבה עצים שחס עליהם, או שמכבה דליקה שחס על ממונו. וכמו בחופר **גומא וצריך לעפרה**, שהמלאכה היא הגומא וחייב בבית משום **בונה** ובשדה משום **חורש** וכשאין צריך את הגומא היא מלאכה שאין צריכה לגופה. וחמור משאר איסור דרבנן כי יש בו צד חיוב. ולרמב"ם **חייב** אף במלאכה שאין צריכה לגופה. (מ"ב סק"ג).

סימן רעט

דיני טלטול הנר בשבת

כשדלק בבין השמשות שאסור להסתפק מהם משום **מכבה** איתקצאי לכל היום שלא להסתפק ממנו, וממילא אסור גם לטלטלו כי אינו ראוי לכלום, וגם היה אסור בטלטול בבין השמשות. (שו"ע ס"א, מ"ב סק"ב-ג).

ירא מגוי או הפסד ממון

ג. אם יש אימת אינו יהודי עליו על ידי הנר, כמו שהיה בזמן האמוראים שאומה אחת הקפידו ביום חגם על ישראל שמדליקים נר וכדומה שירא שיכהו או הפסד ממון, מותר לטלטלו לאחר שכבה. (מ"ב סק"א).

לכבות ולהדליק בשביל חולה

א. מותר לכבות הנר בשביל **שישן החולה** שיש בו סכנה או **ספק סכנה**. כי פיקוח נפש דוחה שבת. ודוקא כשאין אפשר להוציא **החולה למקום אחר** או להסתיר האור על ידי כפיית כלי, או **להוציא הנר** לחדר אחר כי יותר טוב לטלטל מוקצה מלעבור על איסור כביה. וכשיקץ החולה מותר להדליק הנר בשבילו. (שו"ע ס"א, מ"ב סק"א-ג).

לכבות על ידי גוי

ב. אם אינו יהודי מזומן לפניו ואפשר לעשות על ידו **בלי איחור**, יעשנו על ידו. (מ"ב סק"ג).

מפני ליסטים או גנבים

ג. אם מתירא מפני **ליסטים** שלא יבואו עליו ויהרגוהו ואין לו עצה להסתיר את האור, גם כן מותר לכבות. אבל בשביל **סכנת גנבים** בלבד אסור לחלל שבת ולכבות. (מ"ב סק"ג, שעה"צ סק"א).

בשביל חולה שאין בו סכנה

ד. אסור לכבות בשביל חולה שאין בו סכנה, אף לפוסקים שכבוי היא מלאכה שאין צריכה לגופה ואינו חייב חטאת, מכל מקום **אסור מדרבנן**. (מ"ב

נר שהדליקו בו בשבת

א. נר שהדליקו באותה שבת אף **שכבה** אסור לטלטלו, ואף שלא נשאר בו שמן, כי בבין השמשות נאסר בטלטול לפי שנעשה **הנר והשמן והפתילה בסיס לשלהבת** שאסור בטלטול ומגו שאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכל היום, וזהו מוקצה מחמת איסור. (שו"ע ס"א, מ"ב סק"א).

מותר שמן וחלב ושעוה שדלק בשבת

ב. מותר השמן שבנר שהדליקו באותו שבת, וכן מותר נר מחלב ושעוה, אסור לטלטל ולהסתפק ממנו באותה שבת, **כי הוקצה בתחילת השבת**

שלהבת

ד. שלהבת הוא מוקצה, לחזו"א (אוי"ח מא ס"ק טז) כי אין הדרך לטלטלה רק להשתמש במקומה. ולמנחת שלמה (ח"א סי' יד, ואג"מ או"ח ח"ג סי' ט) כי אינו כלי ונחשב דבר בפני עצמו, ולגר"ש אוירבך (ארחות שבת ח"ג בירורי הלכה ב כא) כי השלהבת היא שורף ומזיק אינו ככלי.

טלטול מכשירי חשמל

ה. מכשירי חשמל שמשתמשים בשבת ויש בהם חוט להט שמתחמם כפלטה וכדומה, יש מתירים לטלטלו כי אין בו שלהבת נפרד מהכלי אלא הוא חלק מהכלי. (מנחת שלמה ואג"מ שם). ויש אוסרים. (הגר"ש אלישיב בשבות יצחק מוקצה פי"ד א' ד').

מנורה חשמלית

ו. מנורה חשמלית כפנס יש אוסרים לטלטלה כי דומה לנר. (אג"מ או"ח ח"ה סי' כב לו). ויש מתירים. (מנחת שלמה שם). אך למעשה אין לטלטלה כי נראה כעובדין דחול, ויבואו המון העם להדליקה בשבת. (מאורי אור לגרשז"א פי"ב ענף ג עמ' קיד).

מתג חשמל

ז. מתג חשמל הוא מוקצה כי אסור בבין השמשות להורידו ולהעלותו, ולכן אף בשעה שנפסק זרם החשמל אסור. (הגר"ש אוירבך בשבת לישראל עמ' שג, מנח"י ח"ג קלח א).

נר שדלק כמוקצה מחמת גופו

ח. נר שדלק שאסור לטלטלו אפילו לצורך גופו ומקומו אסור, ודלא כמתירים. כי אינו ככלי שמלאכתו לאיסור כי בבין השמשות היה אסור לטלטלו אף לצורך גופו ומקומו. (שו"ע ס"א, מ"ב סק"א).

נר כגוף של רעי

ו. מי שהוא אסטניס או אף אם אינו איסטניס ואומר שהנר מחרס או עץ מאיס עליו ואינו יכול לסבול שמונח אצלו, מותר להוציאו ממקום ישיבתו אצלו שהוא כגוף של רעי, והמחמיר יחמיר והמיקל לא הפסיד. אבל נר של מתכות לא, וכן אם אינו במקום ישיבתו לא יטלטלו. (שו"ע ס"ב, מ"ב סק"ה-ח).

לטלטל נר על ידי לחם

ז. אסור לטלטל נר על ידי שנותנים עליו לחם בשבת כי כבר איתקצאי בבין השמשות כשלא היה עליו הלחם. ואם נתן עליו לחם או שאר דבר חשוב מבעוד יום וחשוב יותר מהשמן יש מתירים לטלטלו, כי הנר נעשה בסיס לאיסור ולהיתר

שחשוב יותר. ואין לסמוך עליו כי המנורה עשוי בשביל השלהבת וטפל ובטל אליו ולא ללחם. (שו"ע ס"ג, מ"ב סק"ט-י).

אם מועיל תנאי בנר שכבה

ח. אם התנה מערב שבת על הנר שיטלטלו משיכבה מותר לטלטלו אחר שכבה, כי עשוי להיכבות, אבל בכל בסיס לא מועיל תנאי. וי"א שלא מועיל תנאי שאין יכול לומר שאינו בודל ממנו בבין השמשות כי הוא דולק, וכן המנהג, ונוהגים לטלטלו על ידי אינו יהודי ואף כשאין צריך לגופו ומקומו רק שלא יגנב או יפסד, וכאילו התנה כן ומותר. (שו"ע ס"ד, מ"ב ס"ק יא-יד).

נר שדעתו שידלק כל היום

ט. העמיד עששית על השולחן ודעתו שידלק כל היום כמו יארציט וכבה, לא שייך לומר כאילו התנה ואסור לטלטלו על ידי אינו יהודי כדי שלא יגנב, אבל לצורך גופו ומקומו מותר על ידי גוי. (מ"ב ס"ק יד).

נר שמותר לטלטלו בבין השמשות

י. נר שהדליקו בשבת לחיה ולחולה, וילדה החיה ונתרפא החולה וכבה, מותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו, כי אין מוקצה לחצי שבת, כי כשהודלק לחיה וחולה היה מותר לטלטלו בתחילת השבת ולא איתקצאי רק לשעה שהוא דולק. וכל שכן אם הודלק בשבת לחיה וחולה או הדליקו בשוגג ולא דלק בבין השמשות מותר לטלטלו. וכן הדין בהדליקו במזיד וכבה רק לא איירי ברשע. (שו"ע ס"ה, מ"ב ס"ק טו-יח).

מוקצה מחמת מיאוס

יא. נר שלא הדליקו באותו שבת אף של חרס שמאוס ושל נפט שמסריח מותר לטלטלו, לצורך גופו ומקומו ככלי שמלאכתו לאיסור, כי יש עליו שם כלי שראוי לכסות בו ומוקצה מחמת מיאוס מותר. (שו"ע ס"ו, מ"ב ס"ק יא-יד).

מנורה של פרקים

יב. מנורה אף חדשה שלא הדליקו בו מעולם, בין גדולה בין קטנה, אם של פרקים אסור לטלטלו, שמא תיפול ותתפרק ויחזירנה ונמצא עושה כלי, ואם דרכה להיות רפוי מותר. ואף אם אינו של פרקים אלא יש בה חריצים סביב ודומה לשל פרקים אסור, כי מיחלף בשל פרקים. (שו"ע ס"ז, מ"ב ס"ק כא-כג).

סימן רפ תשמיש המיטה בשבת

טעמים. (מעשה רב קכד).

בעילת בתולה בשבת

ג. מותר לכתחילה לבעול בתולה בשבת ואין בה משום חובל ולא משום צער לה. כי דם בתולים אינו מובלע בכתלי הרחם רק כנוס כמופקד בכלי ופתחו שיצא. וי"א שבמקום שנתפשט **המנהג להחמיר** אין להקל להם, וט"ז כתב שחלילה לאסור וחסידיים גאוני עולם **נהגו היתר** בעצמם ואין חשש חומרא ואינו אלא מהמתמיהים. (שו"ע ס"ב, מ"ב סק"ד).

יחוד קודם שבת

ד. לכתחילה ראוי ליחדם אחר החופה **יחוד גמור קודם השבת**, כי יש אומרים שחופה שלנו אינו חופה ואם כן כשיתחדו בשבת יהא כקונה קנין בשבת. (מ"ב סק"ד).

סימן רפא

שלא יכרע בולך אנחנו מודים

מצוי קלקול בסיום הברכה שלפעמים עונים אמן קודם שיסיים הברכה, ולפעמים עונים אמן בהפסק גדול. (מ"ב סק"ד).

לא אמר ההוספות של שבת אם חוזר

ה. כל דבר שמוסיפים בשביל שבת אפילו **נשמת**, אם לא אמרו אין מחזירים אותו ואין חיוב לאמרם אחר התפילה. מלבד **לקל אשר שבת** וכו' אם לא אמרו אם נזכר לפני ברכת יוצר המאורות יחזור ויתחיל מלקל אשר שבת, וצ"ע. ואם כבר בירך יוצר המאורות יאמר **אחר התפילה** בלי ברכה ויתחיל משבח נותנים לו. (שו"ע ס"א, מ"ב סק"ב-ג).

אם יש להשלים ההוספות אחר ברוך שאמר

ו. המתפללים בנוסח ספרד שנוהגים לומר ההוספות בפסוקי דזמרה **קודם ברוך שאמר** אם שכח לאומרם במקומם יש להסתפק אם **יאמרם אחר ברוך שאמר** כמו בנוסח אשכנז. (קצוה"ש סי' פג סק"ב).

דילוג ההוספות

ז. לא ידלג לכתחילה הנוסח דהכל יודך וכו' ולקל אשר שבת **כדי להתפלל בציבור**, שהרי זה נזכר בזוהר והיא נוסח הברכה. (מ"ב סק"ג).

עונה בליל שבת

א. תשמיש המיטה מתענוגי שבת הוא, לפיכך **עונת תלמידי חכמים** הבריאים מליל שבת לליל שבת. ויהיה זהיר לקים עונתו, חוץ מליל טבילה. **וחלושי כח** אין חייבים רק לפי כוחם. וחייב להראות חיבה יתירה ואהבה עם אשתו, וכל שכן שלא ירגיל קטטה. (שו"ע ס"א, מ"ב סק"א-ג).

דברים המרבים זרע

ב. מצוה לאכול **שום** או שאר דברים המרבים זרע בערב שבת או בליל שבת. ושומים מבטלים תאוה רק **צלויים** מרבים זרע. כל דברים **מלוחים** ממעטים. וכן **קטניות**. **ועדשים מבושלים** כשאין מלוחים מרבים. (מ"ב סק"א). ודעת הגר"א שמצוה זו אף למי שאינו נשוי כי כל תקנת חכמים יש לו עוד

לשחות רק במקום שאמרו חכמים

א. אין לשחות ב'ולך לבדך אנחנו מודים, שאין לשחות אלא במקומות שאמרו חכמים. (שו"ע ס"א).

איחור התפילה בשבת

ב. נוהגים שבשבת מאחרים יותר לבוא לבית הכנסת מבחול, כי בתמיד של ימות החול נאמר **בבוקר**, ובשבת נאמר **וביום** השבת שמשמע איחור. ומכל מקום צריכים לזהר **שלא לעבור זמן קריאת שמע**. וברש"י משמע שגם בשבת מצוה למהר לקרא קריאת שמע כותיקין. (שו"ע ס"א, מ"ב סק"א).

רבי זמירות שבת

ג. נוהגים להרבות בזמירות של שבת כל מקום לפי מנהגו. ויש להאריך ולאמרם **בניגון שיש בו נעימה**, אבל לא להאריך הרבה. ואין למחות במאריך אף שהמוחה מכוין משום ביטול תורה. ויזהר שלא לעבור זמן קריאת שמע ותפילה על ידי זה. **ולא יאריך יותר מדאי** כדי שיאכלו קודם שעה שישית. (שו"ע ס"א, מ"ב סק"ד-ה).

זהירות מלהפריד בין האותיות והתיבות

ד. הקדמונים הפליגו בגנות המשוררים המאריכים ומפרידים **אות מחברתה ותיבה מחברתה**, ובפרט